

PEDAGÓGIA-PSZICHOLÓGIA SZIGORLAT

ÓP22NA06A06, ÓP17NA06A10, ÓP17LE06A10

Óvodapedagógus szak

2024/2025

Kedves Hallgatók!

Az összevont pedagógia-pszichológia szigorlat célja a pszichológia és pedagógia tárgyakból tanultak szintetizálása, az elméleti ismeretek és eddigi gyakorlati tapasztalatok összekapcsolása.

A szigorlati felkészüléshez használják fel az előadásokon és a szemináriumokon feldolgozott tananyagot, az órákon látott és elemzett filmeket, az óvodai gyakorlatokon és hospitálásokon szerzett tapasztalatokat. A felkészüléshez segítségül megjelöltük az egyes tételekhez tartozó fogalmakat, valamint a kapcsolódó legfontosabb szakirodalmi forrásokat, amelyeknek az ismeretét elvárjuk. Ezek többsége megtalálható a korábbi stúdiumok kötelező és ajánlott irodalmi jegyzékeiben, oktatói ajánlásokban, de van olyan is, amely azok között nem szerepelt, újabb forrás, illetve olyan is, amit az egyes kurzusokhoz kapcsolódóan megismertek, de ebbe a szűkebb válogatásba nem került bele – ezekre is nyugodtan építsenek. A szigorlaton a szakirodalomban olvasottak, a tanultak feldolgozása alapján kell beszámolniuk elméleti tudásukról és óvodai tapasztalataikról. Azt várjuk, hogy gondolataikat korrekten, a szaknyelv használatával fogalmazzák meg.

A szigorlat menete

A szigorlat jelenléti, szóbeli vizsga, minden vizsgázó egy **elméleti tételt** és egy **gyakorlati kérdést** húz, azok témaköre - valószínűleg - eltérő lesz.

A kihúzott elméleti tételen a témakör címe és a legfontosabb 3-4 tartalmi pont szerepel orientálásképpen, hogy a vizsgahelyzet feszültségében se legyen kérdéses, mi tartozik a témakörhöz. A kihúzott **elméleti tételen** tehát nem fog szerepelni az a részletes tartalmi váz és fogalomlista, amit ebben a tételsorban megtalálnak. *(E tételsor végén szerepel a lista, hogy mi lesz a kihúzott tételen.)*

A kihúzott **gyakorlati kérdés** kártyán a gyakorlati kérdés szerepel.

A húzás után kb. 10-15 perces felkészülési idő áll rendelkezésükre, a felkészüléshez nem használhatnak saját, hozott vázlatot, gondolattérképet.

Az elméleti tétel bemutatásában a témakörhöz tartozó ismeretek értelmes, logikus gondolatmenetbe szervezett összefoglalását, a témakörhöz tartozó fogalmak ismeretét és használatát várjuk. Rákérdezzünk a tételsorban megadott, témakörhöz tartozó fogalmakra, ha azokat nem érintik.

A gyakorlati kérdés értékelésének szempontjai:

- szaknyelv igényes használata
- az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összekapcsolása
- pedagógiai tudatossággal történő reflektálás a saját gyakorlati tapasztalatokra
- releváns, a kérdéshez kapcsolódó eset felvetése

A **szigorlat értékelésében** az elméleti tétel kb. 80%-ban, a gyakorlati kérdés 20%-ban számít. Vagyis a gyakorlati kérdés kellően kidolgozott megválaszolása egy jeggyel javítja az elméleti tételre kapott feleletet, de ha az elméleti tétel alapján nem bizonyul elégségesnek a hallgató tudása, akkor a gyakorlati kérdés megválaszolása sem segít; továbbá, ha valaki nem tud elég kidolgozottan válaszolni a gyakorlati kérdésre, akkor bármilyen kiváló elméleti felelet esetén is maximum négyes érdemjegy szerezhető.

Javasolt felkészülési mód

Az alábbi füzet tartalmazza a szigorlati témaköröket, a hozzájuk tartozó tartalmi pontokat, a fogalmakat és a kötelező irodalmat, valamint a gyakorlati kérdéseket.

Javasoljuk, hogy az előző kurzusokon megtanultak előhívásával, jegyzeteik, vázlataik, a feldolgozott szakirodalom szervezett áttekintésével kezdjék a felkészülést, majd folytassák a megadott szakirodalom elolvasásával. Azt tapasztaljuk, igazán sikeresen azok szigorlatoznak, akik maguk dolgozzák ki vagy kisebb csoportban és alaposan átbeszélve állítják össze az egyes tételeket.

Szükséges ismerniük az Óvodai nevelés országos alapprogramját (ONOAP).

Szándékaink szerint a szigorlati tanulás új összefüggések meglátását eredményezheti, segít integrálni a különböző tárgyakból tanult tudást, és lehetővé teszi a gyakorlati tapasztalatokra való tudatosabb reflektálást: közelebb viszi Önöket ahhoz, hogy magabiztos szakmai tudással rendelkező óvodapedagógusokká váljanak.

Inspiráló tanulást, eredményes felkészülést kívánunk!

Neveléstudományi Tanszék

Kötelező irodalmak elérése

A szakirodalmi források kijelölésénél törekedtünk arra, hogy azok online is elérhetők legyenek vagy az interneten vagy a korábbi elektronikus kurzusfelületeken biztosították már az oktatók a hozzáférést.

Figyelmükbe ajánljuk a szaktars.hu oldalt, melyen több tankönyv is elérhető.

szaktars.hu

EDU ID bejelentkezésre kell kattintani, majd ki kell választani az Eötvös Loránd Tudományegyetemet a legördülő listából, ezt követően az ELTE IIG-s bejelentkező felületre jutnak, az ELTE-s adataik (xyz@student.elte.hu email cím és jelszó) megadásával be tudnak lépni.

Néhány, több tételhez is megadott tankönyv lelőhelye a szaktars.hu oldalon:

- Cole, M. – Cole, S.R. (2006): *Fejlődéslektan*. Osiris, Budapest
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=0&layout=s>
Digitális Tankönyvtárból is letölthető:
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2913>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-2-2017/?pg=0&layout=s>
Digitális Tankönyvtárból is letölthető:
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2902>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. III.* Osiris Kiadó, Budapest. III. kötet
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-3-2017/?pg=0&layout=s>
Digitális Tankönyvtárból is letölthető:
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/2917>

1. A gyermek megismerése az óvodában

- A társas megismerés alapelvei, befolyásoló tényezői.
- A fejlődést befolyásoló tényezők: az öröklés és a környezet szerepe.
- Gyermek a történelemben, a gyermekkép fogalma és jelentősége egykor és ma.
- A reformpedagógiák gyermekképének megjelenése napjaink óvodáiban.
- Az ÓNOAP gyermekképe, gyermeki jogok.
- A gyermek megismerésének lehetőségei az óvodában.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése és ennek fontossága az óvodai nevelés során.

Gyakorlati kérdés

Hozzon három példát arra, hogy a gyakorló óvodájában milyen módszereket alkalmaznak a gyermekek megismerésére!

A tételhez tartozó fogalmak:

személypercepció, benyomás alakulását befolyásoló tényezők: elsőbbségi és újdonsági hatás, holdudvarhatás, sztereotípiák, előítélet, önbeteljesítő jóslat, öröklött tulajdonságok, interakciós kölcsönhatások, ökológiai modell
gyermekkép, gyermekortörténet, tabula rasa, eredendő bűn, ártatlan gyermek, gyermekközpontúság, gyermeki aktivitás és szabadság, antropológia, beszélgetőkör, csendgyakorlat
egyéni fejlesztési terv, személyiséglap, fejlődési napló, anamnézis

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja. Gyermekkép rész
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Aggné Pirka Veronika és mások (2014): *Kora gyermekkori nevelés és családtörténet*, ELTE TÓK, Budapest, 15. fejezet. A reformpedagógia fontosabb irányzatairól. 121–135. old.
<http://mek.oszk.hu/18700/18709/18709.pdf>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 2. fejezet. Fejlődés, szocializáció és környezet. 40–73. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=43&layout=s>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 24. fejezet. Személypercepció, attribúció, egyének és csoportok megítélése. 288–312. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-2-2017/?pg=291&layout=s>
- Pukánszky Béla (2005): A gyermekekről alkotott kép változásai az óvoda történetében. *Educatio*, 14. évf. 4. sz. 703–714. old.
http://epa.oszk.hu/01500/01551/00034/pdf/399_1.pdf

2. A család

- A család fogalma.
- A gyermek helye a családi rendszerben.
- Szülői nevelési stílusok.
- Krízishelyzetek a családban.
- Családi és óvodai nevelés összehangolásának lehetőségei és felmerülő nehézségei.
- A családdal való kapcsolattartás formái, szempontjai.

Gyakorlati kérdés

Mutassa be a szülő/gondviselő, gyermek és óvodapedagógus kapcsolatát a reggeli érkezés és/vagy délutáni távozás példáján keresztül!

A tételhez tartozó fogalmak:

a család rendszerszemléletű megközelítése, változások és krízisek a család életében, szülői nevelési stílusok az érzelmi odafordulás és a kontroll mértéke alapján, hagyományos és alternatív kapcsolattartási formák

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Bátki Anna – M. Ribiczey Nóra (2021, szerk.): *Családhatározó. A sokszínűség pszichológiája*. Open Books Kiadó. 1. fejezet 9–54. old.
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. A családi nevelés és az óvodai nevelés kapcsolata. 185–194. old.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 5. fej. Családi szocializáció. 123–133., 143–152., 157–169. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=126&layout=s>

3. Érzelmi biztonság óvodáskorban

- Az érzelmi biztonság (korai kötődés) fontossága – a gyermek kötődései a családban.
- Óvodakezdés – az óvodapedagógus feladatai a beszoktatás/befogadás folyamatában.
- A szokásalakítás folyamata – serkentő és gátló tényező.

Gyakorlati kérdés

Mutasson be részletesen egy, az óvodai gyakorlóhelyén látott szokásalakítási folyamatot!

A tételhez tartozó fogalmak:

kötődés, kötődés fejlődése, kötődési típusok, kötődés és későbbi fejlődés, szeparáció, hospitalizáció; ideiglenes és tartós elválás, az elválás fázisai: tiltakozás, kétségbeesés, leválás; temperamentum, a kötődés megjelenése a játékban, átmeneti tárgy; érzelmi védettség és biztonság, új tapasztalatok szerzése, önállóság, elismerés és megerősítés igénye, belső állapot kifejezésének igénye; család–óvoda, ill. bölcsőde–óvoda átmenet, befogadás, beszoktatás, szokásrendszer, norma

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja. Gyermekkép, Óvodakép részek
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Böddi Zsófia – B. Lakatos Margit (2015): Apróságok az óvodakezdestről, *Óvodai Nevelés*, 68. 7.sz. 7–10. old.
- F. Lassú Zsuzsa (2011): Kötődés és változatai a mentális sérülékenységi kontextusában. In: F. Lassú Zsuzsa (szerk.) *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. Kézikönyv pedagógusoknak. ELTE Eötvös Kiadó, 49–74. old.
<https://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>
- Golyán Szilvia (2023): *Az óvodai adaptáció*. Óvónők kincsestára: Módszertani kézikönyv. 120. kiegészítő kötet. Cserelapos kézikönyv. RAABE KLETT Oktatási Tanácsadó és Kiadó Kft., Budapest. 1–15. old.
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. A szokások jelentősége az óvodai nevelés folyamatában. 58–62. old.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 3. fej. Az anya–gyerek kapcsolat és a kötődés. 76–88. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=79&layout=s>
- Skiera, E. (1996): A gyermek alapvető lelki szükségletei és figyelembevételük az iskolában. In: Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Különböznek*. BTF, Budapest. 19-26. VAGY A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során. *Kisgyermeknevelés*. 2. évf. 2. sz. 10–17. old.

4. Az óvodás gyermek érzelmei és szükségletei

- Az óvodás gyermek érzelmeinek jellemzői és fejlődése 3-7 éves korban.
- Elhárítómechanizmusok.
- Elaboráció: az élmények feldolgozásának módjai.
- A gyermek testi-lelki szükségletei, a szükségletek kielégítése (gondozás).
- Az óvodapedagógus feladatai a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésében .
- Napirend, szokások, rítusok alakítása az óvodában.
- Egyéni bánásmód elve.
- A csoportszoba tereinek kialakítása a gyermek biztonságának és szükségleteinek kielégítése szempontjából.

Gyakorlati kérdés

Mutassa be óvodai gyakorlóhelyének csoportszobáját a gyermekek érzelmi biztonságának és szükségleteinek kielégítése szempontjából!

A tételhez tartozó fogalmak:

érzelmi fejlődés, alapérzelmek, magasabbrendű érzelmek, érzelemvezéreltség, impulzivitás, polarizált érzelmek, ambivalencia, félelem, szorongás, konkrét félelmek, szimbolikus félelmek, agresszió, proszociális viselkedés, empátia;

élmények feldolgozása: elhárító mechanizmusok (elfojtás, regresszió, projekció, racionalizáció, intellektualizáció, reakcióképzés, „meg nem történtté tevés”), elaboráció

alvási szokások az óvodában, az étkezés szokásai-kérdései az óvodában, a szobatisztaság pedagógiai-pszichológiai kérdései az óvodáskorú gyermek életében

napirend, folyamatos napirend, párhuzamos tevékenységek; szokásrendszer; gyermeki szükségletek, gondozási tevékenységek, önállóság fejlődése, egyéni bánásmód

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. Óvodakép, Az óvodai nevelés feladatai, Az óvodai élet megszervezésének elvei részek
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Balogh Éva (2008): *Fejlődéslélektan*. Didakt, Debrecen. 6. Óvodáskor fejezetből: 6.4. A motiváció és az érzelmek fejlődése. 133–146. old.
- Cole, M. – Cole, S.R. (2006): *Fejlődéslélektan*. Osiris, Budapest 10. Társas fejlődés kisgyermekkorban c. fejezetből: Az önszabályozás képességének fejlődése. 397–404. old., Agresszió és proszociális viselkedés. 404–418. old., Az érzelmek fejlődése és szabályozása. 418–421. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslelektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=398&layout=s>
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Egészséges életmódra nevelés. 107–118. old., Érzelmi nevelés. 119–127. old.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2017 vagy korábbi kiadás): *Gyermekeklélektan*. Libri Kiadó, Budapest. Ebből: Indulati konfliktusok. A vágyak kerülő útjai. c. fejezetek (különböző kiadásokban eltérő az oldalszám)

5. Testi és mozgásfejlődés, valamint a nyelvi és kommunikációs fejlődés 3-7 éves kor között

- Nagymozgás és finommozgás fejlődése óvodáskorban.
- Testi fejlődés.
- Nyelvi és kommunikációs fejlődés óvodáskorban.
- Mozgás, beszéd és gondolkodás összefüggései 3-7 éves korban.
- Mozgásfejlődést elősegítő játékok, tevékenységek óvodáskorban.
- Az óvodapedagógus szerepe a mozgás/nyelvi fejlődés támogatásában.

Gyakorlati kérdés

Hozzon egy-egy példát arra, amikor a gyermek az óvodai szabad játék során a testi- és mozgásfejlődés, ill. a nyelv- és kommunikáció területén spontán fejlődik!

A tételhez tartozó fogalmak:

testarányok változása, idegrendszeri fejlődés, csontrendszer fejlődése, nagymozgás és finommotorika óvodáskorban, mozgáskoordináció, szenzomotoros integráció, vesztibuláris rendszer, testséma, kezesség és lateralitás,

nyelvfejlődés állomásai: szótári robbanás, fokozatos gazdagodás és bonyolódás, a kisgyermekkori beszéd sajátosságai, szituatív beszéd, önkényes jelentésadás, kettős tárolás, kulcsszó stratégia, dajkanyelv, az óvodapedagógus beszéde, korlátozott és kidolgozott nyelvi kód
mozgásos játékok óvodáskorban, érzékszervi (szenzoros) játékok, vesztibuláris rendszert ingerlő játékok, gyakorló játék, konstruáló játék, mozgásfejlesztés, nyelvi játékok, ritmusélmény, nyelvi fejlesztés
eltérő fejlődésmenet, reflexrendszer átalakulása, idegrendszeri éretlenség

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére - a testi- és mozgásfejlődésre, ill. a nyelv és kommunikáció fejlődésére vonatkozó részek
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): *Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Budapest. Mozgásfejlődés c. fejezet 127–138. old., 145–147. old. Beszédfjlődés c. fejezet 176–182. old.
- Balogh Éva (2008): *Fejldéslélektan*. Didakt, Debrecen. 6. Óvodáskor fejezetből: 6.1. A gömbölyded formáktól a balerina alkatig (testi és mozgásfejlődés) 104–111. old., 6.3. Beszédfjlődés 127–133. old.
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Anyanyelvi nevelés. 174-178.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 14. fejezetből: A nyelvi-kommunikációs fejlődés. 471–481. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=474&layout=s>

6. Kognitív fejlődés óvodás és kisiskolás korban

- Piaget kognitív fejlődésmélete.
- Az óvodás gyermek gondolkodásának sajátosságai (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet).
- Az óvodás gondolkodásának és játékfejlődésének összefüggései. Az óvodás kognitív fejlődésének összefüggései a rajzfejlődéssel és a mesével.
- A tanulás lehetséges formái az óvodában.
- A tanulás és a játék közös vonásai, a játékos tevékenység kritériumai.
- A kisiskoláskori kognitív fejlődés főbb sajátosságai.

Gyakorlati kérdés

Mondjon egy példát arra, hogy egy ön által kezdeményezett tevékenység során miként valósította meg a játékba ágyazott tanulást!

A tételhez tartozó fogalmak:

kognitív folyamatok, műveletek előtti szakasz, centrálás, egocentrikus gondolkodás, perceptuális tanulás, szinkretizmus, észlelés, figyelem, emlékezet sajátosságai és fejlődése óvodáskorban, az óvodás tájékozottsága, gyermeki világkép, élményvezérelt gondolkodás, képzelet, fantázia, konkrét műveletek szakasza, decentráálás, konzerváció

érzelemvezéreltség, kettős tudat, gyakorló játék, konstruáló játék, szimbolikus játék, szabályjáték firkakorszak, juxtapozíció, intellektuális realizmus, ideovizuális ábrázolás, szemléleti realizmus, spontán tanulás, szervezett tanulás, tanítás, tapasztalatszerzés, jártasság, készség, képesség, kulcskompetencia; motiváció, motívum

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai részek
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Bakonyi Anna – Karczewicz Ágnes (2016): *Az óvodapedagógusok NAGYKÖNYVE - Az ismerettől a megvalósításig*. Neteducatio Kft. 55-62. old., 171-182 old.
- Balogh Éva (2008): *Fejlődéslelektan*. Didakt, Debrecen. 6. Óvodáskor fejezetből: 6.1.2. Manipuláció és rajzfejlődés óvodáskorban. 108–111. old., 6.2. A megismerő folyamatok fejlődése. 111–126. old.
- Cole, M. – Cole, S.R. (2006): *Fejlődéslelektan*. Osiris Kiadó, Bp., 2006. 9. fejezet. Gondolkodás kisgyerekkorban: a kompetencia szigetei. 340–377. old., 12. Kognitív és biológiai fejlődés iskoláskorban c. fejezetből: Minőségileg új gondolkodás? 481–502. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslelektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Az értelmi-nevelés nevelés 155–170. old.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2017 vagy korábbi kiadás): *Gyermelelektan*. Libri Kiadó, Budapest. Ebből: Tagolatlan egészek, viszonyítás nélküli részletek, Az ötéves egyszerre csak egy szempontból értelmezi a helyzeteket, Mit tud az óvodás a világról?, Ismeretek híján elméletképzés, Támpontok, Páros szerkezetek, A gyermekrajz, Kettős tudat c. fejezetek (különböző kiadásokban eltérő az oldalszám)
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 14. fejezetből: Az értelmi fejlődés alapjai, modelljei és zavarai. 455–470. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=458&layout=s>

7. Játék pszichológiai és pedagógiai vonatkozásai

- A játék fogalma. Játékfejlődés és játéktípusok.
- A játék szerepe óvodáskorban az ÓNOAP meghatározása szerint.
- Játék és élményfeldolgozás az óvodában.
- A szabad játék szerepe az érzelmi-, a szociális- és a kognitív fejlődésben.
- Játékszerek, játékterek az óvodában.
- Az óvodapedagógus szerepe a szabad játék támogatása során.
- A szabad játék megfigyelésének jelentősége a gyermek megismerésében (szempontjai).
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett játék, játékba ágyazott komplex tevékenység.

Gyakorlati kérdés

Ismertessen két esetet, amely dilemmát jelentett az ön számára a szabad játék támogatása során!

A tételhez tartozó fogalmak:

a játék fogalma, kettős tudat, exploráció, Piaget elmélete: explorációs játék, szimbolikus játék, szabályjáték; legközelebbi fejlődési zóna, gyakorlójáték, konstruáló játék, szerepjáték, elaboráció, szimulakrum, játékszer, játéktér, szabad játék, játéktámogatás, játékba ágyazott tanulás

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*. Óvodakép, Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai – JÁTÉK részek
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Stöckert Károlyné (2011): *Kis játéksz pszichológia*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp.
- Krisztián Ágota: A varázsló trükkjei. In: B. Lakatos Margit (2001, szerk): *Játéksz pszichológia olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak*. ELTE, Budapest. 205–223. old. vagy ugyanez: In: Bernáth László – Solymosi Katalin (1997, szerk.): *Fejlődéslélektan olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 219–236. old.
- Kolosai Nedda (2011): Komolyan venni a játékot – Pedagógiai segítő munka a mentálisan sérülékeny szülők gyermekeivel és családjával. In: F. Lassú Zsuzsa (szerk): *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. Kézikönyv pedagógusoknak. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 121–147. old.
<http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2017 vagy korábbi kiadás): *Gyermekelelektan*. Libri Kiadó, Budapest. Ebből: A játék a valóságot táplálja. A szerepjáték. c. fejezetek (különböző kiadásokban eltérő az oldalszám)

8. Inkluzív nevelés az óvodában

- Az inkluzív nevelés fogalma.
- A kiemelt figyelmet igénylők törvényi és pedagógiai értelmezése, az érintett csoportok jellemzése.
- Az inkluzív óvoda jellemzői, a nevelés feltételei.
- Differenciálás lehetőségei az óvodában.
- Az inkluzív nevelést segítő köznevelési és szociális szférába tartozó szakszolgálatok, támogató civil szervezetek.
- Multikulturális/interkulturális nevelés fogalma.
- Az óvodapedagógus szerepe a más kultúrából érkező gyermek (be)fogadásában.

Gyakorlati kérdés

Hozzon három példát a saját tevékenysége során alkalmazott differenciálási módokra!

A tételhez tartozó fogalmak:

fogalmak:

szegregált - integrált - inkluzív nevelés, deszegregáció, intervenció, inkluzív óvoda, egyéni szükségletek, differenciálás, inkluzív irányelvek, inkluzív kultúra;
kiemelt figyelmet igénylők, tipikus és atipikus fejlődés fogalma, eltérő fejlődésmenet,
inter- és multikulturális nevelés, akkulturációs folyamat kimenetelei (integráció, asszimiláció, szegregáció, marginalizáció); migráció (önkéntes; kényszer vándorlás)

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Köznevelési törvény* (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve*
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelési_igényű_gyermekek_óvodai_nevelésének_irányelve.docx (megbízható dokumentum az Oktatási Hivatal oldaláról)
- Booth, T. – Ainscow, M. (2015). *Inklúziós index*. Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft., Békéscsaba
- Gőbölös Rebeka Anna – Endrődy Orsolya (2020): *Interkulturális pedagógia és multikulturális nevelés – Multikulturális alapfogalmak*. In. Endrődy Orsolya – Svraka Bernadett – F. Lassú Zsuzsa (szerk., 2020). *Sokszínű pedagógia. Inkluzív és Multikulturális szemléletmód a pedagógiai gyakorlatban*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 103-118.
<https://www.eltereader.hu/kiadvanyok/endrody-orsolya-svraka-bernadett-f-lassu-zsuzsa-szerk-sokszinu-pedagogia/>
- Böddi Zsófia: *Az inkluzív óvodai nevelés sajátosságai és tényezői*. In. Endrődy Orsolya – Svraka Bernadett – F. Lassú Zsuzsa (szerk., 2020). *Sokszínű pedagógia. Inkluzív és Multikulturális szemléletmód a pedagógiai gyakorlatban*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 244-269.
<https://www.eltereader.hu/kiadvanyok/endrody-orsolya-svraka-bernadett-f-lassu-zsuzsa-szerk-sokszinu-pedagogia/>

9. Szocializáció, szociális tanulás, erkölcsi fejlődés

- A szocializáció és a nevelés fogalma.
- A szociális tanulás folyamata.
- Az óvodapedagógus szerepe a viselkedés önszabályozásának támogatásában.
- Erkölcsi fejlődés 3-7 éves korban.
- Az óvodapedagógus szerepe az erkölcsi nevelés során.

Gyakorlati kérdés

Milyen példát látott arra, amikor az óvodapedagógus a gyermeket a szabályok elsajátításában támogatja?

A tételhez tartozó fogalmak:

szocializáció, ökológiai modell (Bronfenbrenner), a szocializáció színterei, szociális tanulás, direkt- és indirekt szociális tanulás, utánzás, modellkövetés, azonosulás (identifikáció), belsővé tétel (interiorizáció) önszabályozás, önkontroll, frusztrációtűrés
erkölcs fogalma, erkölcsi viselkedés, erkölcsi tudat, Piaget elmélete az erkölcsi fejlődésről, heteronóm és autonóm erkölcs, történetpárok, szabálytudat fejlődése, tudatelmélet fejlődése
a játékban való "csalás" óvodáskorban, a "hazugság"
érték, egyén és közösségfejlesztő értékek; szociális tanulás, jutalmazás, büntetés

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Cole, M. - Cole, S.R. (2006): *Fejlődéslelektan*. Osiris, Budapest 10. Társas fejlődés kisgyermekkorban c. fejezetből: Az önszabályozás képességének fejlődése 397-404. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejlodeslelektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=398&layout=s>
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Az erkölcsi nevelés feladatai. 123-154.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2017 vagy korábbi kiadás): *Gyermelelektan*. Libri Kiadó, Budapest. Ebből: A szabály tudata és az erkölcsi ítéletek. c. fejezet (különböző kiadásokban eltérő az oldalszám)
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 2. fejr. Fejlődés, szocializáció és környezet: A fejlődési kimenetet meghatározó tényezők. A szocializáció. 54–73. old., 5. fejr. Családi szocializáció: Erkölcsi fejlődés. 152–157. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=57&layout=s>

10. Éntudat, énkép, társas kapcsolatok

- Éntudat, énkép, identitás, nem identitás, önértékelés.
- Társas kapcsolatok alakulása 3-7 éves korban.
- Társas fejlődés és játék.
- Szociális kompetencia.
- Az óvodapedagógus szerepe a társas kapcsolatok alakításában.

Gyakorlati kérdés

Soroljon fel két példát a társas fejlődés és játék kapcsolódási pontjaira saját óvodai gyakorlatából!

A tételhez tartozó fogalmak:

éntudat, énkép, önértékelés, identitás, éntudat fejlődése: önfelismerés, én és a másik elkülönítése, nemi identitás, nemkonstancia, a nemi identitás kialakulásának elméletei (pl. Freud, szociális tanuláselmélet, kognitív fejlődéselmélet, nemiséma elmélet), proszociális viselkedés, empátia fejlődése, szociális kompetencia, társas fejlődés, barátkozás

óvodáskori csoportosulási formák a játékban: együttlét, együttmozgás, tárgy körüli összeverődés, összedolgozás és tagolódás; többszólamú játék, szerepek a játékban, szociabilitás, együttes élmény, csoport többlet, utalás, csoport hagyomány

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Cole, M. – Cole, S.R. (2006): *Fejldéslelektan*. Osiris, Budapest. 6. A csecsemőkor vége c. fejezetből: Az új énkép. 259–263. old., 10. Társas fejlődés kisgyermekkorban c. fejezetből: Nemi identitás 382–395. old., Agresszió és proszociális viselkedés. 404–418. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/cole-michael-cole-sheila-r-fejldeslelektan-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Szocializációs - individualizáció. 93–105. old.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2017 vagy korábbi kiadás): *Gyermelelektan*. Libri Kiadó, Budapest. Ebből: Az együttléttől az együttműködésig. A viselkedés társas meghatározója: az együttes élmény. Hagyományképződés óvodáscsoportokban. Ézelmi kapcsolat és csoportkötélék konfliktusa. Egykorúak társ kapcsolatának megszilárdulása. Az átpártolás. című fejezetek (különböző kiadásokban eltérő az oldalszám)
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I.* Osiris Kiadó, Budapest. I. kötet, 4. Az “én” fogalma, az énejlődés elméletei c. fejezetből: Az éntudat kialakulása. 104–105. old., Az énkép fejlődése. 105–110. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-1-2017/?pg=107&layout=s>
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. II.* Osiris Kiadó, Budapest. II. kötet, 20. Barátság, személyközi vonzalom, csoport-folyamatok és az iskolai társas kapcsolatok fejlesztése c. fejezetből: A társas kapcsolatok alakulása életkoronként. 136–141. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-2-2017/?pg=139&layout=s>

11. Az óvoda-iskola átmenet

- Jogszabályi háttér (tankötelezettség).
- Az óvodából iskolába lépő gyermek jellemzői
- Az iskolakészültség főbb jellemzői.
- Az óvodapedagógus feladatai az iskolakészültség megállapításában (fejlődés folyamatos nyomonkövetése, DIFER).
- Óvoda-iskola átmenetet segítő programok, jó gyakorlatok.

Gyakorlati kérdés

Ismertesse, hogy gyakorló óvodájában hogyan követik nyomon a gyermek fejlődését és milyen egyéni módon támogatja ez az iskolakészültséget?

A tételhez tartozó fogalmak:

iskolakészültség/alkalmasság, az óvodáskor végére várható jellemzők tipikus fejlődésmenet esetén (ÓNOAP), biológiai, pszichés és szociális "érettség"

testi- és mozgásfejlődés óvodáskor végén. testarányok, első alakváltozás, csontrendszer fejlődése, idegrendszeri fejlődés, érzelmvezéreltség, impulzivitás csökkenése, latencia (Freud), kognitív fejlődés sajátosságai (észlelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet, tájékozottság), szerialitás, feladattudat, monotoniatűrés, teljesítmény igény

eltérő fejlettség, rugalmas beiskolázás; tankötelezettség, iskolakészültség;

óvodás szűrések, iskolaérettségi vizsgálatok - óvodapedagóguskompetenciák, iskolaválasztás - döntési helyzetek

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Köznevelési törvény* (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről) Kiemelten: tankötelezettség
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Böddi Zsófia, Kerekes Valéria, Kovács Magdolna, Rádi Orsolya Márta, Svraka Bernadett, Vári Péter (2019): Jó gyakorlatok az óvoda-iskola átmenethez. ELTE.
http://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/J%C3%B3-gyakorlatok-az-%C3%B3voda-iskola-%C3%A1tmenethez_INTERA.pdf
- Golyán Szilvia (2017a). A kisgyermekkori intézményváltás hazai problémaköre (1. rész) Dunakavics, 5. sz. 5–16. old.
http://dunakavics.uniduna.hu/Online_1708.pdf
- Golyán Szilvia (2017b). A kisgyermekkori intézményváltás hazai problémaköre (2. rész) Dunakavics, 5. sz. 5–15. old.
http://dunakavics.uniduna.hu/Online_1709.pdf
- Golyán Szilvia (2022): Kezdődhet az iskola?! Az óvodából az iskolába történő átmenet segítése. Irány a sulii! Tudástár az óvodások felkészítéséhez. Módszertani cserelapos kézikönyv óvodapedagógusoknak. 9. kötet. Cserelapos kézikönyv. RAABE KLETT Oktatási Tanácsadó és Kiadó Kft., Budapest. 1–28. old.
- Józsa Krisztián (2016). Kihívások és lehetőségek az óvodai fejlesztésben. *Iskolakultúra* 26. 4.sz. 59–74. old.
http://epa.oszk.hu/00000/00011/00204/pdf/EPA00011_iskolakultura_2016_04_06.pdf
- V. Binét Ágnes: A személyiség fejlődése a kisiskoláskortól a serdülésig. In: B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): *Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatónak*. Trezor Kiadó, Budapest. 248–261. old. vagy ugyanez In: Bernáth László – Solymosi Katalin (1997, szerk.): *Fejlődéslélektan olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 75–86. old.

12. Óvoda mint intézmény

- Az óvoda funkciójának, feladatának és az óvodapedagógus szerepének változásai kezdetektől napjainkig.
- Kétpólusú tartalmi szabályozás.
- Központi szabályozó dokumentumok (*Köznevelési Törvény, ÓNOAP*).
- Helyi dokumentumok - működést szabályozó jogi (*Alapító okirat, SZMSZ, házirend*) és tartalmi munkához keretet adó pedagógiai dokumentumok (*Pedagógiai Program, Éves pedagógiai munkaterv*).
- Az óvoda szervezeti struktúrája.
- Az óvoda külső kapcsolatrendszere.

Gyakorlati kérdés

Mutassa be a Pedagógiai Program főbb részeit a gyakorló óvodájának programja alapján!

A tételhez tartozó fogalmak:

egységesség, pluralizmus; szervezeti kultúra; intézményi autonómia; helyi óvodai pedagógiai (nevelési) program, alapító okirat, SZMSZ, házirend, éves munkaterv, óvodai csoport nevelési terve, havi terv, hetirend, napirend, tervezet

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Köznevelési törvény* (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Bakonyi Anna (2013): Értékkövető gondolatok az óvodai nevelés programjaiban. A magyar óvodai nevelés íve 1971–2013 – Szabadi Ilona emlékére. *Neveléstudomány* 4. sz. 34–44. old.
http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_4_34-44.pdf
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Az óvodai nevelés sajátosságai. 19-25.
- Gyakorló intézmény szabályozó dokumentumai (Alapító okirat, Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend, helyi Pedagógiai Program)

13. Az óvodapedagógus személye és feladatai az óvodai nevelés során

- Az ÓNOAP pedagógus képe, az óvodapedagógus feladatai.
- Az óvodapedagógus személyisége.
- Pedagógus nevelési stílusa.
- Az óvodapedagógus kapcsolatrendszere és a kommunikáció szerepe a pedagógusi munkában.
- A konfliktusok megjelenése és kezelése a pedagógiai munkában.
- Az óvodapedagógus mentális egészsége, a kiégés fogalma és megelőzésének lehetősége.

Gyakorlati kérdés

Mutasson be két olyan esetet, amikor dilemmát okozott önnek a gyermekek közötti konfliktusra való reakálás!

A tételhez tartozó fogalmak:

pedagógus nevelési stílusának jellemzői és hatása a légkörre, a teljesítményre, a kreativitásra és agresszivitásra; a pedagógusi hivatás betöltéséhez kívánatos személyiségvonások és képességek; mentális egészség, mentálhigiéné, kiégés, kiégéshez vezető folyamat szakaszai: lelkesedés, realizmus, frusztráció, apátia;

gyermekszemlélet; jogok, kötelességek (gyermek, szülő, pedagógus); az elvárásokat befolyásoló tényezők, az elvárások kommunikálásának módjai

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Jávorné Kolozsváry Judit (2004): Az óvodapedagógus személyisége. In: Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.): *A pedagógusszerep kihívásai*. Trezor Kiadó, Budapest. 44–58. old.
<http://mek.oszk.hu/08900/08978/08978.pdf>
- Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Budapest. 6. fej. Az óvónő és a gyerek. 83–108. old.
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Az óvodapedagógus szerepe a nevelési folyamatban. 62–77. old.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017, szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. III.* Osiris Kiadó, Budapest. III. kötet, 35. A kiégés jelensége a pedagógus pályán 111–134. old.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/n-kollar-katalin-szabo-eva-szerk-pedagogusok-pszichologiai-kezikonyve-3-2017/?pg=114&layout=s>
- Puky Istvánné (2003): *Konfliktusok az óvodában*. Esetelemző gyakorlatok. Comenius Bt., Budapest.
- Szekszárdi Júlia (2003): A konfliktuskezelés gyakorlata. In: Vargáné Fónagy Erzsébet (szerk.): *Nevelélmélet szöveggyűjtemény*. ELTE TÓFK, Budapest. 452–457. old.

14. Az óvodapedagógus tervező munkája

- Az óvodai élet megszervezésének alapelvei.
- Az óvodapedagógus feladatai a pedagógiai tervezőmunka során.
- A tartalmi munkához keretet adó pedagógiai dokumentumok - csoport dokumentumai: csoportnapló, gyermek fejlődését nyomonkövető dokumentumok, napirend, hetirend, éves fejlesztési terv, projekt, tematikus terv
- Az óvodai tapasztalatszerzés szervezeti formái, szervezeti keretei és szervezési módjai .
- Pedagógiai módszerek a tapasztalatszerzés során.

Gyakorlati kérdés

Hozzon egy konkrét példát arra, amikor saját önreflexiója nyomán változtatott a következő tervező munkáján! Miért és miben változtatott?

A tételhez tartozó fogalmak:

oktatási-tanulási módszerek, szervezeti keretek, munkaformák, kötött és kötetlen szervezési mód, projektorientált feldolgozás, tartalmi integráció, komplex tevékenységek, játékba ágyazott tevékenységi tartalmak, munka, munka jellegű tevékenységek, vázlat, tervezet; csoportnapló, gyermek fejlődését nyomonkövető dokumentumok, napirend, hetirend, éves fejlesztési terv, projekt, tematikus terv; önreflexió

A tételhez tartozó kötelező irodalom:

- *Köznevelési törvény* (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- *Óvodai nevelés országos alapprogramja*.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- Golyán Szilvia (2018): *Pedagógiai tervezés az óvodában*. Foglalkozástervezés lépésről lépésre. Raabe Klett Kiadó, Budapest. 4–28. old.
- Golyán Szilvia (2023): *Az adaptivitás értelmezése az óvodai nevelésben*. Óvónők kincsesládája: Módszertani kézikönyv. 122. kiegészítő kötet. Cserelapos kézikönyv. RAABE KLETT Oktatási Tanácsadó és Kiadó Kft., Budapest. 1–14. old.
- Kovács György – Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia I.* Debrecen. Az óvodai nevelés alapelvei. 33–45. old., Az óvodai nevelés fő eszközei. 46–50. old., Az óvodai nevelés módszerei. 58–92. old., Az óvodai nevelés tervezése. 213–222. old.

A szigorlati tételek rövidített tartalma *(a vizsgán ez fog szerepelni a kihúzott kártyán)*

1. A gyermek megismerése az óvodában

- A társas megismerés befolyásoló tényezői.
- A fejlődést befolyásoló tényezők.
- A gyermekkép fogalma és jelentősége egykor és ma.
- A gyermek megismerésének lehetőségei az óvodában.

2. A család

- A gyermek helye a családi rendszerben.
- Szülői nevelési stílusok.
- Krízishelyzetek a családban.
- Családi és óvodai nevelés összehangolásának lehetőségei és felmerülő nehézségei.

3. Érzelmi biztonság óvodáskorban

- A gyermek kötődései a családban.
- Óvodakezdés.
- A szokásalakítás folyamata – serkentő és gátló tényezők.
- Az óvodapedagógus feladatai az érzelmi biztonság megteremtésében.

4. Az óvodás gyermek érzelmei és szükségletei

- Az óvodás gyermek érzelmeinek jellemzői és fejlődése.
- Az élmények feldolgozásának módjai.
- A gyermek testi-lelki szükségletei, a szükségletek kielégítése.
- Az óvodapedagógus feladatai a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésében.

5. Testi és mozgásfejlődés, valamint a nyelvi és kommunikációs fejlődés 3-7 éves kor között

- Testi fejlődés és mozgásfejlődés óvodáskorban.
- Nyelvi és kommunikációs fejlődés jellemzői óvodáskorban.
- Mozgás, beszéd és gondolkodás összefüggései 3-7 éves korban.
- Az óvodapedagógus szerepe a mozgás/nyelvi fejlődés támogatásában.

6. Kognitív fejlődés óvodás és kisiskolás korban

- Az óvodás gyermek gondolkodásának sajátosságai.
- Az óvodás kognitív fejlődésének összefüggései a játék- és a rajzfejlődéssel és a mesével.
- A tanulás és a játék közös vonásai, a játékos tevékenység kritériumai.
- A kisiskoláskori kognitív fejlődés főbb sajátosságai.

7. Játék pszichológiai és pedagógiai vonatkozásai

- Játékfejlődés és játéktípusok.
- Játék és élményfeldolgozás óvodáskorban.
- A szabad játék szerepe, az óvodapedagógus szerepe a szabad játék támogatása során.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett játék, játékba ágyazott komplex tevékenység.

8. Inkluzív nevelés az óvodában

- A kiemelt figyelmet igénylők törvényi és pedagógiai értelmezése, az érintett csoportok jellemzése.
- Az inkluzív óvoda jellemzői, a nevelés feltételei.
- Differenciálás lehetőségei az óvodában.
- Az óvodapedagógus szerepe a más kultúrából érkező gyermek (be)fogadásában.

9. Szocializáció, szociális tanulás, erkölcsi fejlődés

- Szocializáció és nevelés. A szociális tanulás folyamata.
- Az óvodapedagógus szerepe a viselkedés önszabályozásának támogatásában.
- Erkölcsi fejlődés 3-7 éves korban.
- Az óvodapedagógus szerepe az erkölcsi nevelés során.

10. Éntudat, énkép, társas kapcsolatok

- Éntudat, énkép, identitás, nem identitás, önértékelés.
- Társas kapcsolatok alakulása 3-7 éves korban.
- A szociális kompetenciák fejlődése és a játék.
- Az óvodapedagógus szerepe a társas kapcsolatok alakításában.

11. Az óvoda-iskola átmenet

- Az óvodából iskolába lépés jogszabályi háttere.
- Az óvodából iskolába lépő gyermek, az iskolakészültség főbb jellemzői.
- Az óvodapedagógus feladatai az iskolakészültség megállapításában.
- Óvoda-iskola átmenetet segítő programok.

12. Óvoda mint intézmény

- Az óvoda funkciója, feladata és az óvodapedagógus szerepe
- Helyi dokumentumok - működést szabályozó jogi és tartalmi munkához keretet adó pedagógiai dokumentumok
- Az óvoda szervezeti struktúrája
- Az óvoda külső kapcsolatrendszere

13. Az óvodapedagógus személye és feladatai az óvodai nevelés során

- Az óvodapedagógus személyisége, nevelési stílusa
- Az óvodapedagógus kapcsolatrendszere és a kommunikáció szerepe a pedagógusi munkában
- A konfliktusok megjelenése és kezelése a pedagógiai munkában
- Az óvodapedagógus mentális egészsége, a kiégés fogalma és megelőzésének lehetősége

14. Az óvodapedagógus tervező munkája

- Az óvodai élet megszervezésének alapelvei
- Az óvodapedagógus feladatai a pedagógiai tervezőmunka során
- Az óvodai tapasztalatszerzés szervezeti formái, szervezeti keretei és szervezési módjai
- Pedagógiai módszerek a tapasztalatszerzés során